

be. Ha a felebaráti szeretet szellemében törekedünk arra, hogy megvalósuljon bennünk és közöttünk áldott békességével, tiszta örömeivel és zavartalan boldogságával Istenországa. Bár csak életünk sok jó cselekedete után mi is hallanánk az irgalmas szamaritánus példázatának elbocsátó záró akkordját: „Menj el, te is hasonlóképpen cselekedj.“ Ámen.

KERESZTES SÁNDOR

MUNKA ÉS IMÁDSÁG

Jn 5,17; Mt 22,21

A földműves ember munkaideje nincs órához kötve. Általában minden újítás megvalósítható a mezőgazdaságban: gépesítés, vegyszeres földművelés stb., de azt, hogy a földműves is csak napi nyolc órát dolgozzék, nem lehet megvalósítani. Miért? A felelet kézenfekvő. Azért, mert az erdőt, mezőt a természet uralja, s az embernek, ha tetszik, ha nem, hozzá kell igazodnia. Van úgy, hogy napokig, sőt hetekig esik az eső s bár a kultúrnövényeket a gyom fojtogatja, az embernek mégis tehetetlenül kell néznie. Ezért, amikor napsütés fürdeti a földet, a falusi ember kihasznál minden egyes percet, hiszen nem tudhatja, hogy mit hoz a holnap.

Lehet, hogy sokan így vélekednek magukban: nem elég a mindennapi munka, hát még a templomban is erről kell hallani? Ezeknek válaszolom: igen, ezzel a templomban is kell foglalkozni! A templom, a vallás, a hit nem szakadhat el a mindennapi élettől, mert akkor semmit sem ér, sőt ellenkezőleg, azért létezik, hogy tanításával, jézusi parancsolataival ezt a mindennapi életet elősegítse.

— Bethesda tavának partján betegeket gyógyít Jézus. A hálás betegek magukkal viszik hírért, s így a farizeusok is tudomást szereznek róla. Szemükben szálla Jézus gyarapodó népszerűsége, s hogy megnyirbálják, felelősségre vonják.

A régi törvény szerint ünnepnapon zsidó ember nem dolgozhatott. Jézus ezt megszegte, mert a szükség azt kívánta, hogy szombatnapon is gyógyítson. A farizeusok ezt a szombati tevékenységét támadták. Úgy állították be Jézust, mint elfajzott utódot, aki megsérti az ősök törvényét.

A támadóknak Jézus ezt válaszolta: az én Atyám mindig dolgozik, én is dolgozom! Féltre hát, képmutatók, mert a jócselekedetet nemcsak néhány nap, de mindig gyakorolni kell!

Szűklátóköri emberek nemcsak voltak, hanem ma is vannak. Ma is vannak, akik sérthetetlennek tartnak egy vasárnapot, s ha valakit dolgozni látnak, elszörnyedve mondják, hogy megveri az Isten. Az ilyen emberek istenfogalma megrekedt valahol az Ószövetség szintjén, s Istent úgy képzelik el, mint egy villámokat szóró, végtelen szigorú, bosszúálló lényt, aki rettenetesen lesújt az ellene vétőkre.

Az ilyen Isten nem a mi Istenünk! A mi Istenünk a Jézus Istene, akiről azt tanultuk, hogy végtelen Szeretet. S éppen azért SZERETET a SZERETET, mert nem önkényeskedik, tüzzel, vassal, korbáccsal nem uralkodik, hanem simogató megbocsátással, türelmes várakozással, jó-

akaratu útmutatással segít gyermek-mivoltunk kiteljesedésében. Isten nem rabszolgai engedelmisséget, hanem gyermeki ragaszkodást, viszonyt vár el tőlünk. Munkatársakul hívott el minket, megbizott, hogy formáljuk képünkre a földi tájakat, s ha ebben a hivatásban a körülmények még vasárnap ellenére is alkotni kényszerítenek, bizony nem lakolhatunk érte.

Megtörténik, hogy egész héten esik az eső, de vasárnapra kiderül. Ha ilyenkor valaki a mezőre megy, én megértéssel fordulok feléje, s nem ijeszgetem istenveréssel. Ellenkezőleg, érte is imádkozom, hogy Isten áldja meg keze munkáját.

Ne értsenek félre! Nem azt mondom, hogy a vasárnapot nem kell „megszentelni“. Nem azt mondom, hogy vasárnap kerüld a templomot. Azt hangsúlyozom, hogy ha a helyzet megkívánja, vasárnap is nyugodt lélekkel dolgozhatsz. És ha találkozol emberrel, aki ujjal mutat rád s állítja, hogy Isten büntetése fejedre, te válaszolj: kezem munkájáért, jót tevéméért bizonyára nem! Az élet a legdrágább kincs, minden érte létezik, s ha te vasárnap is dolgozol ezért az életért, Isten csak szeretettel tekinthet rád mint szorgos gyermekére. Annál is inkább, mert ahogy megfigyeltem, te, a dolgos ember, még a sürgős munkák idején is megadod Istennek a tiszteletet. Hajnalban kimeész a mezőre, dolgozol az első harang szaváig, akkor hazatérsz, s ünneplő ruhában, ünneplő lélekkel jössz a templomba. Munka és imádság egybekapcsolva! Van-e ennél szebb istentisztelet? Munka a kenyérért és imádságos hála a kenyérért! Ez igazi, unitárius emberhez méltó felfogás. És ezért nem ver, hanem megáld az Isten.

És most szólok a másik végeletről.

Eddig azt tárgyaltam, hogy sokak szerint a vasárnap sérthetetlen, most arról fogok beszélni, hogy sokak szerint a vasárnap teljesen fölösleges.

Az örök munka rabja beszél így vasárnapról. És nemcsak vasárnapról, hanem mindenről, ami nincs kapcsolatban a kétkezi munkával. Nem olvas el soha egy könyvet, ünneplő ruháját megeszi a moly, nem jár templomba, nem jár társaságba, mert a munkának kell az idő. Dolgozik látástól vakulásig, s még arra sincs ideje, hogy egyszer bár kifújja magát a szép szobájában.

Minden az életet kell hogy szolgálja, még a munka is, de az ilyen agyonhajszolt munka többet árt, mint használ az életnek. Elgyötri a testet, megfojtja a lelket, elfelejtfeti a szépet, a kellemest meglátni. Hát ér-e valamit az ilyen élet? Tudom, azt válaszolják: a gyermekért teszem. Am kérdezem: gyermeked helyett mindent elvégezhetsz? S ha elvégeznéd, hasznosat cselekednél? S vajon a gyermek minden szerzeményedet értékelni fogja? Hátha sutba veti, mint te a kicsi mécses, mert villany lett helyette?

Itt lépik be mondanivalómba a második jézusi igazság: add meg a császárnak, ami a császáré, de add meg Istennek is, ami az Istené! Munka és imádság, munka és szónakozás, munka és lélekgyarapítás összhangban kell hogy legyen. Ellenkező esetben megbosszulja magát.

Nézz szét! Lásd meg, hogy mennyi értéket rejt a földi lét! Nemcsak hajsza, test- és lélekölő munka létezik, de annyi minden szépség! És vedd észre, hogy a hivatás betöltésében nem elég a munka, hanem önmagad tökéletesítésével is kell törődni. Dolgozz, amikor csak kell! Ha a

helyzet úgy kívánja, dolgozz még vasárnap is, de ne vidd túlzásba. Jöjj el az emberek közé, hiszen testvér vagy te is. Láss, hallj, pihenj, szóra-kozz, örülj velünk, imádkozz velünk, hiszen ezért vagyunk emberek. Isten lelkének örökösei. Amen.

PRÉDIKÁCIÓVÁZLATOK

SZABÓ DEZSŐ

ISTEN DICSÉRETE

Zsolt 71,14—16

1. Élettevékenységünk ösztönös, tudatos és tudatalatti síkon zajlik. Az ösztönös cselekedetre más magyarázat nincs, csak az, hogy talán évezredek, évmilliók átöröklése adja. A tudatos cselekedetben benne van már az értelem, ismeret, tapasztalás, ítélet, összehasonlítás. A tudatosság függvényeként beszélünk ma tudatküszöbről, a lélek olyan világáról, ahol az élet eseményzajlására minden rosszat, kellemetlent, fájdalmat, bánatot, megaláztatást, szenvedést, félelmet, okáival, eseményeivel, következményeivel együtt a tudat alá, a feledés világába szorítunk, hogy a lélek összhangját, békéjét, egységét megvédjük, megőrizzük. Ismert közmondás: az idő gyógyít; pedig csak a tudatból hull ki, nem is gondolunk arra, ami gyermek, ifjú vagy felnőtt korban nekünk retteget, bánatot, gyászt hozott.

2. Az Ószövetség népének törvényalkotója is tudta ezt, amikor a negyven évig tartó pusztai bolyongást, szenvedést, megpróbáltatást a megszabadulás ünnepe, húsvét előtt negyven napi böjttel kívánta állandó emlékezetben tartani. Olyan intézkedés volt ez, mint amikor a gyógyuló sebet újra és újra felszaggatják, nehogy eltűnjön annak nyoma.

3. Az unitárius hit- és életfelfogásban élő ember e kérdést, mint a vallásos élet megnyilatkozási formáját, soha nem tette hitelvi kérdéssé. Nem véletlen, különködő álláspont ez. Jézustól örököltük, tanításából vesszük. Jézus hite és unitárius hitünk a bizalomra, a reménységre, a szeretetre épül, ez mindig a holnap, a jövő felé tekint. A régi közmondás szerint, amíg lélegzem, remélek.

4. Reményünk alapját az Istenbe vetett gyermeki bizalom adja. Bizalom Isten jósága, szeretete, irgalma, de mindenekfelett igazsága iránt. Isten igazsága, hogy betegségben, gyászban, fájdalomban, szenvedésben nem hagy el; megfizet jót és gonoszt egyaránt, mert ő igaz. Erre emlékezünk szüntelen.

5. Hirdetjük Isten csodadolgait, amik körülvesznek. Az atomok világa, a rügy ébredése, fakadása, a bolygók, naprendszernek ésszel csak a „végtelen“ meghatározással felfogható nagyságát. És mindenekfelett Isten legnagyobb csodáját, az embert, az emberi tudatot.

6. Szaporitom dicséreted, mondja a zsoltáríró. Ami a legnagyobb bennem, az csak egy parányi morzsa belőled, Isten. Ami legdrágább ne-

kem — s minden embernek —, az élet, az csak egy leheleted, Isten. Ami a legerősebb bennem: vallásos hitem, az csak egy láthatatlan selyemszál, mely hozzád köt, Isten. Ezért ajkaim dicséretet mond és magasztal szüntelen, mert számát sem tudom gondviselésed nagyságának, Isten.

7. Gondolatunkkal, érzéseinkkel, akaratunkkal, szeretetünkkel, reményünkkel, hitünkkel, egész életünkkel a jövő felé fordulunk. Megújulva tekintünk a holnapba, ment tudjuk Isten jóságát és igazságát, és szaporítjuk az ő dicséretét. Ámen.

A MI ISTENTISZTELETÜNK

1Kir 8,27—29

1. A zsidó nép felépíti első templomát, melynek pompáját, díszét Jézus a mezők liliomának szépségével hasonlította össze. Az első templomi istentiszteleten hangzanak el Salamon szavai. „Vajon gondolható-e, hogy lakozhatnék az Isten a földön? Imé az ég, és az egeknek egei be nem foghatnak téged, mennyivel kevésbé e ház, amelyet én építettem. De tekintés a te szolgád imádságára és könyörgésére, óh Uram, én Istenem, hogy meghalljad a dicséretet és imádságot, amellyel a te szolgád könyörög előtted a mai napon; Hogy a te szemeid e házra nézzenek éjjel és nappal, e helyre amely felől azt mondtad: Ott léssen az én nevem; hallgasd meg az imádságot, amellyel könyörög a te szolgád e helyen.“ Több mint 2700 év választ el ettől az eseménytől, talán ezért hatnak megrázóan a templomépítő király szavai. A józan ész sem tudja másképp fogalmazni a lényegét. Gondolható-e, hogy Isten, kit az egek egei be nem fogadhatnak, a földön egy házban lakozzék? Meglepő, mert Jézus korában még általános vita tárgya, hogy Isten Jeruzsálemben vagy a Garizim hegyén lakozik-e? Meggondolkoztató, mert egyes vallások és felekezetek tagjai ma is vitatják, hogy Isten csak az ő templomukban, s az ő istentiszteletükön van jelen, csak ott nyer üdvösséget a hívő lélek.

2. Az istentisztelet a vallásos léleknek éppen oly szükséglete, mint a testnek a mindennapi kenyér. Elválaszthatatlanul hozzákapcsolódik az életéhez, és a tökéletesedés, a fejlődés útját mutatja. Az első terméskőből összerakott áldozati oltártól hosszú az út Salamon templomáig és a mai templomokig. Legyen kőoltár, jeruzsálemi vagy Garizim hegyi templom, bizánci bazilika, gótikus katedrális, barokk vagy modern vasbeton építmény vagy katakombá, a cél mindenkor, mindenikben egy volt: az Istennel lenni, vele közösséget teremteni. Ezért van az áldozati füst, ezért az ének, ima, ezért szólnak a citerák, harsonák; ezért a parancsolatok ismétlése, könyörgések, prédikációk, hogy az egyén és közösség Istennel lehessen.

3. Kain és Ábel áldozatában Isten tetszését kívánja megnyerni. Ábrahám a Mória hegyén hűségét és ragaszkodását kívánja bizonyítani Józsué és Dávid imában, énekekben segítséget kér Istentől a küzdelemre Salamon azt kívánja, hogy Isten csak rá figyeljen az ő munkájáért.

4. Jézus istentisztelete nem a külszíné, a látványosságé, hanem a léleké, az igazságé. Az ő istentiszteleti útja az imádságé, a lélekben „titkon mondott“ imádságé.

5. Az unitárius istentisztelet nincs helyhez kötve. Célja: az Isten és ember szolgálata. A szolgálattévő lelkész nem közvetít; gondolatot,

érzést, akaratot, lelket mozgat, de a lélek kelyhét mindenki maga kell megtöltse az üdvösség nektárjával. Érthető, világos, mint a hegyek csúcsa. Bár vannak völgyek, a fejlődés huzalát Jézus a tökéletesedés csúcsára kötötte, s mi ezt a szüntelen haladást kívánjuk szolgálni a mi istentiszteletünkben.

6. Isten nem lakozhatik kézzel csinált házban e földön, de jó időről időre egyénileg a közösségbe hozni bizalmunkat, hitünket, reményünket. A mi istentiszteletünk csak akkor istentisztelet, ha a templomba hozott bizalmat, hitet, reményt, szeretetet a hétköznapi cselekedetével igazolni tudjuk, kézzelfoghatóvá tesszük. Erre törekszünk, ez a mi okos istentiszteletünk. Amen.

UNITÁRIUS ÉLETELV

Róm 12,12

1. Vallásunk a reménység vallása. Ennek birtokában tudunk hinni az ember jóságában, még akkor is, ha időnként annak ellenkezőjét tapasztaljuk. A mi reménységünk mindig derűlátó, a jónak, igaznak, szépségnek, tisztának reménye, ezért hitünk olyan köszikla, melyen állva csak örvendezők lehetünk. Ez az öröm nem kétségeskedik, nem fél, nem aggódik.

2. Babel építői a nyelvek különbözőségébe buktak bele. Az első pünkösdi prédikálói az egynyelvűség erejével alapították az első keresztény gyülekezetet. A világ unitáriusainak is egy a nyelve, a reménység örömeinek beszéde. Ezért hiszünk a legszebb álmok, a legszebb tervek: Istenországának földi életünkben való megvalósulásában.

3. Biológiaiilag az élet állandó küzdelem a lét fennmaradásáért. Küzdelem a kenyérért, a betegségek, a rossz, az ártalmas ellen. Leleki értelemben is folyik e harc a szabad akarat döntésében, a lélek mindennapi táplálékáért, az ártalmassá, a bűnnel való szembenállásban. Ez mind életünkben, mind a Bibliában kétféleképpen jelentkezik. Az egyik a primitív világ magatartása: szemet szemért, fogat fogért. Jézustól kezdve áll az új parancs: ne állj ellen a gonosznak, tartsd oda másik orcádat is. Sajnos csak időben határolható ez el így. Ma is gyakran a rosszért rosszal fizet az ember. Ha te úgy, én is úgy.

4. Jézus határkö. Naptárban, életfelfogásban. Az ő evangéliuma a 77-szeri megbocsátás evangéliuma. Ez az életelv nyilatkozik meg a felolvasott tanácsban: háborúságban tűrők legyetek. A változást, a jobbat csak ez a magatartás hozhatja meg. A rosszat, mint teniszlabdát, ha visszaütjük, soha véget nem ér jelenléte. A rossz csak jóval, türelemmel és megbocsátással győzhető le. Tűrni a vádat, rágalmat, igazságtalanságot, ez nehéz erény, de keresztényi és unitárius köteleesség.

5. Könyörgésben állhatatosak legyetek. Mindenki tud imádkozni. Lehet, hogy elfeledtük az első imát, amire anyánk tanított, elfeledtük a Miatyánkot, melyre Jézus tanított, a hitvallást, melyre az egyház tanított, de ha bajok vesznek körül, ha nem várt tragédia tör ránk, betegségben, kórágyn, műtőasztalon, koporsó mellett, ha egy mondatban is, imádkozunk: segíts meg, ne hagyj el, Istenem. És azonnal választ várunk, Isten feleletét. Ha késik, ha elmarad, nemcsak csüggedés, hanem a hitetlenség alakulhat ki: Késtem az Istent, nem hallgatott meg. Kér-

tem, nem gyógyított meg, nem adta meg reményem, vágyam. Elvette tőlem, ami számomra a legkedvesebb volt, megbüntettet ártatlanul, többet nem imádkozom.

6. Hol az állhatatosság? Függetlenül a körülménytől, nem számítva semmit, maradok szabad akaratom döntése nyomán az, aki voltam: örvendező, tűrő, hívő ember, olyan, mint Jób az Ószövetségben, olyan, mint Jézus a keresztfán, olyan, mint Dávid Ferenc a börtönben. Istenben levő hitem el nem csüggedhet. Unitárius hitem alapelve: a reménységben örvendezni, a háborúságban tűrni, a könnyörgésben állhatatosnak maradni mindörökké. Ámen.

HITÜNK ALAPJA

Gal 5,14

1. A kereszténységben több száz az egyházak és felekezetek száma. Mindenik magát igaznak tartja. Népünk közmondása: „Minden vallás jó, csak a kárvallás rossz.“ Egyházak, felekezetek vallásos meggyőződésüket törvényekké formálják. Ezek közt vannak szigorú és könnyű, lényeges és kevésbé lényeges törvények. A törvényekre helyezett hangsúly adja meg a különbözőséget, de egyben az illető vallás jellegét és helyét hívei életében.

2. Mindenkinek: hívőnek és nem hívőnek egyaránt jogában áll vizsgálni, mérlegelni, dönteni a különböző vallások szokása, törvényei, igazsága felől. Ez nem változtatja meg semmiben azt a tényt, hogy egymás mellett, időben és térben a legkülönbözőbb hitfelfogású egyházak és felekezetek élnek a maguk életét. Minden ítélet egyéni, még akkor is, ha csoportok alakulnak ki. Akik a vallásban értéket látnak, hitük nyomán gazdagodni kívánnak, akár itt a földi életben, akár a halál után. Ezért a nyereségért még áldozatra is képesek.

3. Mi elfogadjuk azt az elvet, hogy minden vallás jó vallás, de első-sorban foglalkozunk a sajátunkkal, a mi hitünkkel. Az unitárius hittan alapja, de egyben koronája: az ember szolgálata. Másszóval, amint azt Pál mai textusunkban fogalmazza, a második jézusi fő parancsolat.

4. Jézus adta, Pál ismétli és a szószer is ismételni fogja a jövőben is a parancsolatot: Szeresd felebarátodat, mint magadat, mert ebben teljesedik be vallásunk, egyistenhitünk. Minden ember magát jónak tartja, segíts hát felebarátodon, hogy jó legyen. Mindenki magát igaznak tartja, segíts hát felebarátodon, hogy igaz legyen. Mindenki magát bölcsnek tartja, segíts hát felebarátodon, hogy bölcs legyen.

5. Ha megfordítjuk ezt a tanítást és azt mondjuk: „szeresd önmagadat“, szemben találjuk magunkat az élet nagy ellentmondásaival, az önzés valóságával. Az önző szeretet megrázó rajzát adja Cronin angol író a *Három szerelem* című könyvében. Önmagunk szeretete végtelen, de csak tragédiát szül, ha nem a felebarátért történik. A szeretetből nem lehet és nem szabad hasznot várni és remélni. A szeretet csak akkor érték, ha minden áldozata önzetlen.

6. A szeretet nem cél, amit elérni kell. Nem tudás, melyet megtanulni lehet. Nem hatalom, melynek birtokában dönthetünk jó és rossz között. A szeretet maga az élet, maga Isten, mert „aki szeretetben ma-

rad, Istenben marad“. Ezért nem fordítható meg soha a parancs: „Szeresd felebarátodat, mint önmagadat.“

Nézd, tanulmányozd az emberek hitét, azoknak szépségét, jóságát, igazságát, nagyságát; te azonban légy fundamentum a mindennapi életben, megvalósítva a jézusi törvényt. Cselekedeted pedig tükre legyen a felebaráti szeretetnek, az ember szolgálatának. Ámen.

A HIT TALENTUMA

Mt 25,14—29

1. Költözés vagy nagytakarítás idején látjuk: mi mindent gyűjtöttünk, őrizünk, tárgyakat, melyek emléket ébresztenek, vagy melyeknek még hasznát kívánjuk venni. Van, amit kaptunk, van, amit mi vettünk, és mindegyre osztályozzuk őket: mit érdemes még megtartani. Az élet nagy eseményeit megelőző időszakban, mint a születés, gyermekre várás, házasságkötés, párra találás, halál — a családban, a baráti körben alkalmat adnak, hogy lelki nagytakarításokat végezzünk és meglássuk, hogy a lélek tárházában mi mindent gyűjtöttünk, őrizünk. Mennyi ismeret, emlék, esemény, érzés és álom halmozódott fel. Részben kaptuk, részben szereztük.

2. Kézszelfogható tárgyaink osztályozásánál, megőrzésénél legtöbbször a haszon reménye irányít. Hátha még szükség lesz rá, felhasználhatom. A láthatatlan szellemi-lelki emlékeknél lényegében ugyanezt tesszük. A biztos nyereség tudatában megtartom, hogy megtartson, megőrzöm, hogy megőrizzen. Anyám szava a tavasz szimfóniájának egy dallama. Őrzöm, és gazdagítom. Nagyszülők-dédszülők hitét őrzöm, hogy megőrizzen. Játékaim, tanulásom eredményét őrzöm, hogy megszépítsen, felemeljen.

3. Isten minden gyermekének erejéhez képest osztotta ki a talentumokat. Isten nemcsak a talentumok megőrzését várja, nem azt, hogy visszaadjuk, amit kaptunk. Ő a számonkérésnél a gyarapítást, a többletet is nézi. Mennyivel gyarapítottuk a születés pillanatában adott értelmet, érzést, akaratot? Az első imát anyánk tanította. Tudunk-e több imát? A szeretet, mely szülönkhöz kötött, gyarapodott-e a felebarát szeretetével? Hitünk, reményünk a boldog földi élet, Istenországa megvalósulásában gazdagodott-e?

4. Drága, nehéz talentumot adott Isten: unitárius hitünkben. Az egvénnek nagy felelősségét. Élni a lelkiismeret szabadságában, szeretni feltétel nélkül, és dönteni szabad akaratral a jó vagy rossz mellett, gyarapítani vagy elásni hitünk értékes talentumát. Virággá foszlott ősök hagyták ránk, megőriztük, de gyarapítottuk-e? Kérdések, melyek a mindennapokban várják a feleletet.

5. Bármilyen kérdésre csak azt tudom felelni: amit ismerek, tudok, bennem van. Hitemben is csak azt fogadom el, amit már ismerek. Nehéz ez a hit, de szép és gyönyörűsége. Olyan, mint az ókori görög hajós hite, aki úgy tudja, hogy az istenek megmenthetik, vagy elpusztíthatják, de bármi legyen az istenek döntése, neki rendületlenül állnia kell a kormány mellett.

6. Őrizzük négyszázados unitárius örökségünk minden emlékét, de feladatunk a hitünk megmutatása a mindennapok cselekedeteivel, úgy,

amint Jézus és az apostolok is kívánták azt. Mert kell a hit, amikor bajban vagyunk, kell elviselni a tragédiákat, betegséget, fájdalmat, halált, gyászt; de kell a hit, amikor reményekkel és álmokkal szépítjük a jelent és a jövőt.

7. Mennyi drága talentum van lelkünkben. Vegyük számba őket. Használjuk, gyümölcsöztessük, gyanapítsuk, mert sohasem tudjuk, mikor jön Isten a számonkéréssel. Ámen.

A HIT MUSTÁRMAGJA

Mt 17,20

1. Jézus imájában kérjük a mindennapi kenyeret, mert az élet alapfeltétele a táplálkozás. Az emberi élet jellemzője nemcsak a kenyér, a táplálék, hanem az érzés és éntelem. Az élet jellemzője a test és lélek összhangja. A legkisebb rendellenesség, zavar, mely felborítja a harmonikus egyensúlyt, betegséget jelent. Mily sok erkölcsi és anyagi áldozatot hozunk a betegség elleni küzdelemben! Mennyi idő, mennyi pénz! Kórházak, gyógyszerárak zsúfoltak. Mindennapi beszélgetésünk fő tárgya az egészség. Hogy vagy? Hogy vagytok?

2. A betegségéből felgyógyult ember órákig tudja részletezni annak lefolyását. S mert a betegséget senki el nem kerülheti, jóleső érzéssel tapasztaljuk, hogy a legtöbb áldozatot az ember szereteteiért hozza. A szülő a gyermekért és a gyermek tehetetlenné váló szülőért. Az utolsó lélegzésig keressük a gyógyszert. Evangéliumi történetünkben a beteg gyermek apja keresi Jézust, mert tanítványai tehetetlenek. Textusunkban Jézus tanít, dorgál: „Ha akkora hitetek volna, mint a mustármag“. Mi vagyunk az aggódó, könyörgő édesapa, de mi vagyunk a gyógyítani képtelen, hitetlen tanítványok is!

3. Csodálatos, nagy utat tett meg a test gyógyításának tudománya. Műszerek, laboratóriumok, tudós orvosok ezrei állnak a testi fájdalom, betegség elleni küzdelem szolgálatában. Csodát tenni nem tudnak, de törekednek enyhíteni a fájdalmakon, gyógyítani, míg a szív utolsót dobban. Tehetetlenségünkben hányszor hull rá a rög a távozó koporsójára, pedig műszerek, gyógyszerek ezreivel rendelkezünk. A lélek orvosának csak a hit áll rendelkezésére.

4. Ahány hívem kezét megfogom, ahány szembe belenézek, az orvos kíváncsiságával, gyógyító szándékával figyelem: rendben van-e minden? Egészséges-e? A lélek egészségét vagy betegségét csak az őszinte szó mutatja ki. A szavak, a tekintetek pedig sokszor beszélnek lelki betegség-járványokról: kishitúségről, csüggedésről, arról, hogy hitünk még a mustármag nagyságát sem éri el. Hányszor tartjuk lehetetlennek a gyógyulást, a boldogságot, a remények és álmok teljesedését.

5. Végigvizsgálva a hit csodáit: Ábrahám áldozni készségét, Jóbót, kinek hite családi gyásza és minden elvesztő tragédiája közben sem inog meg, a gyermekéért könyörgő szülő hitét, azt kell mondanunk: nem csodák ezek, hanem az életnek valóságai. Nem káprázat, isteni törvényt bontó folyamat, hanem tények, igazságok. Kolumbusz hiitt az új föld létezésében, és megtalálta; milliók hisznek az igazságban, és megtalálják. Idő kérdése csupán. Az idő pedig az egész életet feltételezi. Nem a pillanatot, az életet mozdít hegyeket.

6. Unitárius hit- és életfelfogásunk lehetetlent nem ismer, mert minden lehetséges a hívőnek. Hitünk a végtelen bizakodás, derűlátás. Csak rajtunk múlik, tőlünk függ, biztos, hogy meglesz a gyógyulás, biztos, hogy megmozdul a hegy, ha nem ma, úgy holnap.

7: Mustármagnyi hit és munka szüli a „csodát“. Jézus szavával nem hétszer, de hetvenhétszer is megbocsátani, újra kezdeni. Így gyógyult meg Jézus hite által a gyermek, így gyógyul meg hitünk által a vallásos ember. Ámen.

AZ ÉLET ÉRTÉKE

Mt 16,26

1. Az úszó jéghegy kétharmad része a víz alatt van, csak egyharmad része látszik. Az életünk látható része kisebb. A nagyobb, a láthatatlan lélekben található. Látható a test, a cselekedet, de láthatatlan a gondolat, érzés, akarat, a lelkiismeret.

2. Általános törekvésünk a látható világban való megmutatkozás. „Oh jaj nem tudok így maradni, szeretném magam megmutatni, hogy látva lássanak“ (Ady). A gyermek szerepelni vágyik, verse, éneke, az ifjú tudása és spontteljesítménye, nyerni akarása, a felnőtt otthona, javai, ez mind csak a felszín, a látható világ.

3. A nagy törekvésben, hogy megnyerjük a láthatót, gyakran elfeledkezünk a felszín alatti lélekről. A kettő egymástól elválaszthatatlan. A test és lélek, a látható és láthatatlan örök egység, minden egyensúlyszétválasztás a másik megsemmisülését hordja magában.

4. Mi a világ megnyerése? Anyagi javak: pénz, vagyon; múltó értékek: hírnév, rang, cím, dicsőség, tisztelet, hatalom.

5. Mi a lélek kárvallása? — A lelkiismeret nyugalmanak, tisztaságának elvesztése; az örök erkölcsi normák és törvények megtagadása, kijátszása; erények, becsület, barátság feláldozása; Isten képének elhomályosítása, istenfiúságunk megtagadása.

6. Lelki földrengések, katasztrófák figyelmeztetnek: vigyázni kell az igaz életre. A lélek kárvallása a föld minden nyereségénél nagyobb kárvallás. „Ment mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de ez ő lelkében kárt vall?“ Ámen.

ANYÁM

Ézs 49,15

1. Anyám! Idegennek, ismerősnek, rokonnak jelenti a gyermekes asszonyt. Az orvosnak jelenti a vajúdjó nőt. A férjnek jelenti az élettársat, hátvest. Nekem, a gyermeknek egészen mást jelent. Legyen fiatal vagy öreg, szőke, barna, fehér hajú, vidám, fáradt, szomorú, szelíd vagy szigorú, nekem anyám az életet jelenti! Jelenti a jóságot, szépséget, áldozatot. Keresem a szót, a jelzót, az anya egyetemes fogalmát, hogy mindenkinek ő ma ugyanazt jelentse. Összehasonlítok minden édesanyát, s a próféta szavával így fogalmazok: könnyörületes, mint maga az Isten jósága, szeretete, áldozata Isten könnyörületéhez, jóságához és szeretetéhez hasonlítható.

2. „Hát elfeledkezhetik-é az anya gyermekéről, hogy ne könnyörüljön méhe fián? És ha elfeledkeznének is ezek: én te rólad el nem feledkezem.“ Istent megközelíteni, hozzá jutni nem csupán a templomokban, a természet ölében, az örömben vagy bánatban lehet. Istenhez jutni, vele lenni legkönnyebben az anyán át lehet. Jelképesen az apa: a föld, az anya: a mennyország.

Fel sem tételezhető, hogy az anya elfeledkezzék gyermekéről, de ha mégis, Isten akkor sem feledkezik el, hogy könnyörüljön. A gyermeki szeretetből és hálából tökéletesedik ki a legszentebb istentisztelet.

3. Unitárius hitvallásunk Jézus tanítása nyomán Istennek mint egyetlen Atyának tételén épül. Ezért a vallásos ember, aki őt Miatyánnak szólítja, lényegében jó. Isten ezért a tökéletesedést, a jóságot és kötelességteljesítést várja tőlünk. Az anyának is csak jó gyermeke van, még akkor is, ha rossz útra tévedt; szeretete, aggodalma kíséri közel és távol. Imája gyermekéért soha meg nem szűnik, ezért örökös a könnyörülete, a megbocsátása. Nincs éjjele és nappala, hogy gondolata ne a gyermeke legyen. Minden munka, minden álmom, minden ima: gyermekéért van. Áldozata Isten gondviselésével mérhető. A legjobb falat gyermeke tányérján, a legszebb ruha gyermekén, s a legmelegebb ölelés még akkor is, ha már „reszkető a karja“.

4. Mi az anyám? Oltalom. Oltalmazott szíve alatt, oltalmaz, hogy el ne essem, oltalmaz, ha az élet fájó sebeivel gyermekjátékából vagy felnőtt küzdelemből védelemre van szükségem.

Az anyám erő. Idegen helyen erősen fogjuk kezét; vigasztal és bátorít, ha elfáradunk, új reményt ad, ha kudarccok során elcsüggedünk. Az anyám munkatárs. Kezünk fogja, hogy kiformaljuk az első betűt, segít tanulni, előrehaladni, felemelkedni. Az anyám barát. Az egyetlen, aki önzetlen, teljes bizalommal fogad, aki megért, akinek minden elmondható, s akiben sohasem csalatkozunk. Az anyám örök menedék. „A szívem Kolumbusz árbockosarából kiáltó matróza, mikor hozzá érkezem... minden más táj csak óceán, ez itt a föld, a föld nekem.“

5. Az anya könnyörületes. Ellenszolgáltatás, viszonzás nélkül, röpke, csendes örömként hordoz fájdalmat, áldoz szépséget, egészséget, ifjúságot. Erejét, életét gyermekébe oltja.

Mit teszünk mi? Gondolatban vagy szóban elmondjuk: Anyám a legjobb asszony, a legszeretőbb asszony, a legáldottabb asszony, mégis örök adósok maradunk vele szemben.

6. Anyám! Itt van egy csokor virág viszonzásul hervadó szépségéért, munkától eres, reszketeg kezedre egy kézcsók meleg szeretetedért, s egy imádság Istenhez áldozatodért és könnyörületedért: „Isten fizessen meg ezerszeresen — anyám — anyaságodért!“ Ámen.

AZ ANYA BOLDOGSÁGA

Lk 1,46—48

1. Életünk szép. Szépsége van a születéstől a halálig minden életkornak. Életünk a legdrágább érték, melynek megtartásáért mindent feláldozunk, ha kell. Az élet célja minden embernél egy: a boldogság.

2. Boldogság az élet, de jellemzője a tökéletesedés. Minden eredmény csak egy lépcső a következő eléréséhez. Nincs megállás, mert a

megállás halál, az élet ellentéte. Az élet szüntelen tökéletesedik. Mily hosszú az út az első lépéstől az úrrepülőig, a barlanglakástól a felhőkarcoló blokkokig, a sebkötözéstől a szivátültetésig, az emberi szótól a magnetofonig. A boldogság olyan „kék madár“, melyet kézben tartunk és mégis mindig üldözünk, hajszolunk. Nem elég a jelen, az eredmény, az ember mindig tervez, remél, álmodik, holnapba néz.

3. Mindenben túl legdrágább boldogság: az anyaság. Előtte gyermekké lesz a fehér hajú aggastyán is; az öntudat emlékében áldott az anyaság, pedig szenvedett, dolgozott, aggódott, áldozott, de énekelt és mosolygott és büszke volt.

4. „Akkor monda Mária: Magasztalja az én lelkem az Urat, És örvendez az én lelkem az én megtartó Istenemben. Mert reá tekintett az ő szolgáló leányának alázatos állapotjára; mert imé mostantól fogva boldognak mondanak engem minden nemzetségek.“ Mária éneke, Istent dicsőítő magasztalása, az életnek öröme, boldogsága. Áldott állapot; ami benne van a virágfakadásban, a madárdalban, a május balzsamos virágillatában, mind-mind benne van az anya boldogságában, amikor szíve alatt új élet indul. Ez a boldogság Máriánál és minden édesanyánál nemcsak az angyalénekes születési éjszakán, nemcsak az ígéretes kiteljesedő gyermekkorban, hanem a golgottai kereszt anyyékában is örök marad, ezért mondják az anyát boldognak minden nemzetségek.

5. Mária magasztalja Istent, de magasztaljuk mi is, hogy édesanyát adott nekünk, akire gondolni, akire emlékezni boldogság. Magasztaljuk őt, hogy rátekintett „szolgáló lányára“ és adott erőt hordozni az anyaságot, szeretetet ölelni, táplálni, felnevelni gyermekét, imádkozni a tökéletesedésért. Isten áldásán át boldog Mária és boldog minden édesanya nemzedékről nemzedékre.

6. Az anya boldogságát csak próbálja a művész megfesteni, szoborba vésni, a költő megénekelni, a gyermek meghálálni. De nincs szó és nincs fogalom, még ha angyalok nyelvén szólunk is, mely megközelíthesse azt. Áldott állapot, áldott boldogság, áldott anyaság. „Ne nézz vágyaid távolába, egész világ nem a mi birtokunk, amennyit a szív felfoghat magában, sajátunknak csak annyit mondhatunk.“ Boldogságunk nemcsak a jövő és a múlt, de a jelen is pusztán azáltal, hogy volt vagy van édesanyánk.

Mária énekének tükrében lássuk az anyánkat, aki a mi életünk és boldogságunk. Amen.

GÁL JENO

A HIT ÁLTALI ÉLET ÁLDÁSAI

Zsid 10,38—39

A hit legkülönbözőbb élettevékenységünk fundamentuma. Ez kapcsolja össze a hívő embert a mindenség teremtő, életető, mindennek értelmet, jelentést adó szellemével: az Istennel. A hit az Istenhez való kapcsolódás, az Istenközelség felismerése által újabb és újabb erőt ad

nekünk, hogy a kötelességvállalás, a hivatásteljesítés által reánk nehezedő terheket, a földi életnek minden nehézségét elhordozni tudjuk. A hit nyugtatja meg a bajok, csalódások és küzdelmek által felzaklatott lelket és adja vissza a megrendült lélek egyensúlyát. Ez az a hit, melyről Pál apostol beszél: „Mi nem vagyunk a meghátrálás emberei, hogy elveszünk, hanem hitői, hogy életet nyerjünk.“

Pál apostol felolvasott szavai hozzánk közel állnak. Hiszen az unitárius vallás az élet vallása, s az apostol itt arra ad választ, hogy kinek van élete: akinek hite van! „Ha hitben élünk, életet nyerünk“, mondja Pál.

Káténk tanítása szerint „a hit bizalom Istenben, mely minket gyermeki viszonyba helyez az Atyával s életközösséget teremt Isten és az ember között“. E megfogalmazásból is kitűnik, hogy a hit egy olyan kincs a hívő embernek, melynek eredetét, lényegét nem könnyű meghatározni, de amelynek jelenléte, életünkben való hatása letagadhatatlan, sőt azt is mondhatjuk, hogy a hit létfeltételünk.

Amióta az ember megjelent a földön és gondolkozni kezdett, kialakult hite is, mely hosszú fejlődésen ment keresztül, éppen mint maga az ember. A hívő embernek Istenről való felfogása korok szerint más és más volt, és hosszú utat tett meg, amíg felfedezte a láthatatlan, de mégis mindenütt jelenvaló Istent, aki mindnyájunk szerető Atyja. Külső és belső megfigyelései vezették el Isten megismeréséig, ahhoz a hitmélységig, melynek birtokában az apostollal így szólhatott: „Mi nem vagyunk a meghátrálás emberei, hogy elveszünk, hanem hitői, hogy életet nyerjünk.“

Az Ószövetség istenfogalmán keresztül lassan jutott el a vallásos ember a Jézus istenfogalmáig. A jézusi tanítás szellemében hirdette Dávid Ferenc, hogy „a hit Isten ajándéka“. Ez azt jelenti, hogy amit Isten adott az embernek, azt az ember ne vegye el. Egyházalapítónk mártírhálála is arra tanít, hogy a hit börtön és máglya ellenére diadalt arat, hogy mi általa életet nyerjünk. Életet, melyet Isten teremtett, melyet Ő tart kezében s melyet csak a meghátrálók, a hitben gyengék, ingattagok és erőtlenek veszíthetnek el. Életet, mely szép és sokat ígérő, bizakodással és boldog reménységgel teljes, mert a hit napja világítja meg azt.

Az unitárius lelkész a hit tüzenek állandó élesztője. Minden tevékenysége ezt a célt szolgálja. Amikor Jézus evangéliumát hirdeti, amikor koporsó mellett a vigasztalást szólja, amikor keresztel, konfirmál, házassági frigyét áld meg, mindig a hit tüzét élesztgeti a lelkekben. A lelkésznek saját szűk családi körén kívül gyülekezete az a nagy család, melyet állandóan gondoznia, lelkileg táplálnia kell. Gyülekezete minden egyes tagjával állandóan kell hogy törődjen. Neki tudnia kell mindenkiről, akit az élet megsebzett, hogy hol fáj s keresnie kell a gyógyulás lehetőségét. Tudnia kell örülni az örvendezőkkel, bánkódni a bánkódokkal, sírni a sírókkal, szenvedni a szenvedőkkel. A lelkész az a véka alá nem rejtendő gyertya, mely másoknak világítva és másokért égve önmagát emésztí. A lelkész a hívő emberek lelkiismerete, a kiáltó szó, mely fedd, dorgál, ahol bűnös eltévelyedést lát, örömhimnuszt zeng, ahol az erény, az erkölcs haladását, győzelmét tapasztalja.

Vajon ki hogyan sáfárkodik a hitttel, hogyan öleli magához vagy dobja el magától a feléje nyújtott isteni ajándékot? Biztonságot tettünk-e arról, hogy nem a meghátrálás, hanem a hit embere vagyunk? Nekünk

a lelki élet ápolása, ébrentartása és élesztgetése a legszentebb feladatunk és ebben a munkában meghátrálnunk nem lehet! Még több szeretetet egymás iránt, még több lelkesedést hitünk ápolása iránt, még több ragaszkodást egyházunk iránt, hogy életet nyerjünk. „Az Isten küld, testvéreim tinéktek, / Hogy sugarai eleven tüzét, / Amik arcáról a szívembe égtek, / Sugározzam csendesén szenteszét. / A testvéreknek, kik az éjben járnak. / Az Isten küldött szentjánosbogarának.“

Isten küld mindannyiunkat az Ő világosságának terjesztésére, a hitnek, a szeretetnek, a becsületos életnek gyakorlására és megélésére, melyhez erőt és segítséget ad a benne bízóknak. Ámen.

EGYHÁZI ÉLET – HÍREK

Egyházi Képviseelő Tanács

E. K. Tanács máj. 23-án tartotta I—II. évnegyedi összevont ülését. Tárgysorozatán szereplő fontosabb ügyek: főhatósági jelentések, véleményező bizottságok jegyzőkönyvei, a jún. 1-től érvénybe lépő javadalomemelés, a jan. 28—29. napjain tartott Főtanács leiratai, az egyházi központ, a nyugdíjpénztár, egyházkörök és egyházközségek 1977. évi pénzügyi terveinek év végi, valamint az 1978. I. évnegyedi végrehajtásai. Az ülés keretében esküt tett dr. Gyarmathy Árpád, a Főtanács által megválasztott főgondnok. Dr. Barabássy László főgondnok-elnök üdvözlő szavaira válaszolva, az új főgondnok többek között ezeket mondta: „Ezelőtt egypár évvel, végleges nyugalombavonulásom alkalmával ebben a szobában búcsúztam. Munkatársaim nevében a Főtisztelendő Püspök Úr búcsúztatta a távozót. Most a visszatérőt üdvözölte főgondnok affia. Tulajdonképpen nem is visszatérésről van szó, mert én az egyházzamtól nem távoztam el soha, lélekben, ragaszkodásban, szeretetben mindig itt voltam és itt vagyok korá ifjúságomtól fogva.“ Beszédét a következőkkel zárta: „Örömmel állapíthatjuk meg, hogy az utóbbi évtizedben szép megnyilvánulásai voltak a hívek áldozatkészségének. Ez reményt nyújt arra, hogy egyházunk az elkövetkezendő időkben is be tudja tölteni hivatását. Úgy tűnik nekem e pillanatokban, mintha hallanám őseink, nagy elődeink figyelmeztető, intó szavait: órállók, jól vigyázzatok, ügyeljete az egyház szellemi, erkölcsi, lelki és anyagi javaira... Ilyen érzések között, ezekkel a gondolatokkal foglalom el főgondnoki tiszteletet, és kérem a jó Istent, adjon nekem erőt, egészséget a még hátralevő rövid időre, hogy a rám ruházott feladatot eskümhöz híven teljesíthessem.“

Lelkészi értekezletek

Az I. évnegyedi közérdekű és teológiai lelkeszi értekezletet április hónap első felében tartották meg. A közérdekű értekezlet tárgya „Nicolae Ceausescu államelnök doktrínája“ című előadás volt. A teológiai értekezlet a konfirmáció kérdésével foglalkozott Gellénd Imre és Májay Endre lelkeszek előadásai alapján.

A II. évnegyedi lelkeszi értekezlet a jún. 7—10. közötti időben volt. A közérdekű értekezlet tárgyát képezte „A társadalmi élet feladatainak teljesítésében való cselekvő részvétel; az unitárius lelkesz és hívek honpolgári kötelessége“ című előadás. A teológiai értekezlet tárgya az imád-